

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ
ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ
ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

15 FEB. 1987

Μέσα στην τελευταία δεκαετία, ενισχύθηκε η διαδικασία συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης της παραγωγής και αυξήθηκε ο βαθμός μονοπωλιακού ελέγχου της ελληνικής οικονομίας». Τη διαπίστωση αυτή έκανε ο κεντρικός εισηγητής στην ημερίδα «νέα φαινόμενα και εξελίξεις στην κυριαρχία των μονοπωλίων στην ελληνική οικονομία», που οργάνωσε πρόσφατα το ΚΜΕ, Γιάννης Τόλιος. Και τη στήριξε σε πολλά στοιχεία, ορισμένα από τα οποία δημοσιεύουμε στη συνέχεια:

«Στη μεταποίηση όλο και πιο έντονα προβάλλει ένας μικρός αριθμός (300 περίπου) μονοπώλια, που μπορούν και καθορίζουν, στην ουσία, την πορεία ανάπτυξης ολόκληρης της μεταποίησης. Από τις 130.000 περίπου μεταποιητικές μονάδες που υπήρχαν στη χώρα το 1983, ένας μικρός αριθμός ΑΕ ΕΠΕ (2,3%), απασχολεί το 48% περίπου των εργαζομένων, σε σχέση με το 39% που απασχολούσε το 1973. Ειδικότερα στη μεγάλη βιομηχανία (ΑΕ ΕΠΕ) οι 100 πρώτες μεγαλύτερες επιχειρήσεις, είχαν το 1984, το 63% του ενεργητικού (1.090 δις.) και το 36% των απασχολούμενων (107.100 άτομα), σε σχέση με το 49% και 34% αντίστοιχα, το 1976 (182 δις. και 96.558 άτομα).

Στην εξόρυξη 4 μεγάλα μονοπώλια (ΠΕΣΙΝΕ, ΣΚΑΛΙΣΤΗΡΗΣ, ΜΠΟΔΟΣΑΚΗΣ, ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ) είχαν το 1983 το 65% των πηγών κεφαλαίων, το 77% των καθαρών κερδών και το 51% των εργαζομένων, ενώ το 1971 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 63%, 89%, 50,3%.

Στον τομέα της **ενέργειας** έχουμε σχεδόν απόλυτο έλεγχο από τη ΔΕΗ της ηλεκτροπαραγωγής, ενώ στη διύλιση του πετρελαίου το κρατικο-μονοπωλιακό συγκρότημα ΕΛΔΑ-ΕΚΟ, μαζί τα ιδιωτικά διυλιστήρια Λάτση - Βαρδινγιάννη (ΠΕΤΡΟΛΑ, ΜΟΤΟΡ-ΟΙΛ), είχαν το 1985 το 95% της εσωτερικής αγοράς, ενώ στην εμπορία, οι «7 αδελφές» (SHELL, MOBIL, BP, TEXACO, TOTAL, FINA) και η κρατική ΕΚΟ είχαν, στη βενζίνη 82%, στο ντίζελ 73% και στο μαζούτ το 69% της αγοράς.

«Στον τομέα των κατασκευών και των δημοσίων έργων, παρά την παρατεταμένη κρίση και την υποχώρηση της δράσης των ελληνικών τεχνικών εταιριών στις αραβικές χώρες, οι μεγάλες κατασκευαστικές επιχειρήσεις, αύξησαν τη δύναμή τους και ορισμένες απ' αυτές (ΑΡΧΙΡΟΔΟΝ) εξελίσσονται σε διεθνή μονοπω-

λιακά συγκροτήματα. Συνολικά το 1983, από τις 425 μεγάλες κατασκευαστικές εταιρίες (ΑΕ ΕΠΕ), οι 19 πρώτες έχουν το 63% των ιδίων κεφαλαίων, το 45% του προσωπικού, το 70,5 των πηγών κεφαλαίων και το 86% των επενδύσεων».

«Στον τομέα των μεταφορών υψηλό βαθμό συγκέντρωσης παρουσιάζουν οι σιδηροδρομικές και εναέριες μεταφορές (ΟΣΕ, Ολυμπιακή), και σχετικά υψηλό η ακτοπλοία και η εμπορική ναυτιλία. Σε μικρό σχετικά βαθμό βρίσκεται η διαδικασία Σ/Σ των μεταφορών με φορτηγά αυτοκίνητα, αν και τον τελευταίο καιρό, με την προώθηση των ΑΕ (ντιρεκτίβες της ΕΟΚ) επιταχύνεται η διαδικασία συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης και σ' αυτόν τον τομέα. Ειδικότερα στις διεθνείς μεταφορές, οι γιγάντιες διαμεταφορικές εταιρίες (π.χ. KUHNER HAGEL, SCENKER, DANZAS κλπ.) έχουν μετατρέψει χιλιάδες «ιδιοκτήτες - οδηγούς» φορτηγών αυτοκινήτων σε εξαρτημάτά τους (ανάθεση μεταφορικού έργου τύπου «φασόν»), ενώ ελέγχουν σε μεγάλο βαθμό τις διεθνείς μεταφορές κρατικών και ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Όσον αφορά τον τομέα της υπερπόντιας εμπορικής ναυτιλίας παρά τη μείωση του μερι-

δίου του ελληνόκτητου εμπορικού στόλου στην παγκόσμια εμπορική ναυτιλία (από 14,2% το 1973, σε 11,3% το 1983) το μερίδιο των 20 μεγαλύτερων εφοπλιστικών οίκων (στα ελληνικής σημαίας πλοία) διατηρείται υψηλό (60%), ενώ σημαντικές αλλαγές γίνονται στην κορυφή της εφοπλιστικής πυραμίδας. Ορισμένοι «παραδοσιακοί» εφοπλιστές (Λεμός, Γουλανδρής, Ωνάσης, Νιάρχος κλπ.), εμφανίζονται αποδυναμωμένοι, ενώ αντίθετα ορισμένοι «νεότεροι» εφοπλιστές αρκετά ενισχυμένοι (Λιβανός, Μαρτίνος, Χατζηγιάννου, Εμπειρίκος, Μαυρακάκης, Λάτσης, Βαρδινγιάννης κλπ.). Η μείωση του βάρους των παραδοσιακών εφοπλιστών, δεν πρέπει να αποδοθεί μόνο στον εκτοπισμό από νέους, νεότερους, αλλά και στην αλλαγή των τομέων δράσης τους, στο εσωτερικό και εξωτερικό της χώρας.

«Σημαντικά βήματα Σ/Σ γίνονται και στην **αγροτική οικονομία**. Τα μεγάλα νοικοκυριά με 200 στρέμματα και πάνω, ανέβασαν το μερίδιό τους στο σύνολο της καλλιεργήσιμης γης, από 9,3% το 1971 σε 16,7% το 1981, ενώ με τη μέθοδο της συμβεβλημένης γεωργίας (συμβόλαιο παραγωγής) πολλές καλλιέργειες εξαρτώνται άμεσα από ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις (τοματοπαραγωγή, βαμβάκι, καπνά, τεύτλα κ.ά.).

Σε υψηλότερο βαθμό συγκέντρωσης, βρίσκεται ο τομέας της **κτηνοτροφίας**. Στον κλάδο βοοτροφίας οι μονάδες με πάνω από 50 ζώα είχαν το 1971 μόλις το 1,7% του συνολικού αριθμού των

ζώων, ενώ το 1984 ανέβηκαν στο 20,5%. Στη χοιροτροφία το 4,2% των μονάδων έλεγχε το 1984 το 77,1% του αριθμού των ζώων, ενώ στον κλάδο της πτηνοτροφίας 4 μεγάλες επιχειρήσεις (ΒΟΚΤΑΣ, ΜΙΜΙΚΟΣ, ΚΥΡΙΤΣΗΣ, ΚΥΒΕΛΟΥ) συγκεντρώνουν το 50% περίπου της παραγωγής κρέατος, πουλερικών κ.ά.».

«Στον τομέα των **τραπεζικών εργασιών** οι δυο μεγάλοι τραπεζικοί όμιλοι (Εθνικής και Εμπορικής) αύξησαν το μερίδιό τους στο σύνολο των ελληνικών τραπεζών, από 70% του ενεργητικού το 1975, σε 84% το 1984 και στα μικρά κέρδη από 62% σε 85%. Όμως το συνολικό τους βάρος περιορίστηκε κάπως, γιατί ενισχύθηκε ταυτόχρονα σε βάρος των ξένων τραπεζών στην οικονομία.

Η **ενίσχυση της διαδικασίας αλληλοσύνδεσης τραπεζικών και βιομηχανικών μονοπωλίων**, δυνάμωσε επίσης το βαθμό κυριαρχίας του χρηματιστικού κεφαλαίου στην οικονομία. Σήμερα, οι μεγαλύτεροι χρηματιστικοί όμιλοι (στην Ελλάδα έχουν σαν επιχειρηματικό τους κέντρο κάποια τράπεζα, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό το ρόλο παίζουν άλλες επιχειρήσεις).

Οι 4 μεγαλύτεροι χρηματιστικοί όμιλοι, με επιχειρηματικό κέντρο τράπεζες, είναι οι όμιλοι της Εθνικής, Εμπορικής, ΕΤΒΑ και ΑΤΕ, οι οποίοι είχαν το '84 κάτω από τον έλεγχό τους (με συμμετοχή πάνω από 50%), 123 επιχειρήσεις και απασχολούσαν 25.000 περίπου εργαζόμενους, ενώ με συμμετοχή από 10-49%, είχαν άλλες 149 επιχειρήσεις με 56.200 εργαζόμενους. Από τις 272 συνολικά συμμετοχές με πάνω από 10%, οι 193 αφορούν βιομηχανίες, οι 42 μικρότερες τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρίες, και οι 37 διάφορες άλλες επιχειρήσεις. Ιδιαίτερα ισχυρός είναι ο όμιλος της Εθνικής, ο οποίος με τη μορφή «πυραμίδας» ελέγχει 7 τράπεζες και ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς, 5 ασφαλιστικές εταιρίες, 75 βιομηχανίες, 17 εμπορικές, τουριστικές και άλλες επιχειρήσεις. Σοβαρή είναι επίσης η παρουσία του ομίλου της Εμπορικής και αυξανόμενο δυναμισμό δείχνουν η ΕΤΒΑ και η Αγροτική.

Αυξημένο βαθμό μονοπωλίων παρουσιάζουν επίσης και οι **ασφαλιστικές εργασίες**. Οι 5

Ποια είναι τα 16 μεγαλύτερα

μεγαλύτερες ασφαλιστικές εταιρίες, είχαν το 1983, το 48% του κύκλου εργασιών και το 63% των κερδών, σε σχέση με το 42% και 40,7% το 1975. Κυρίαρχο ρόλο παίζει ο όμιλος της Εθνικής Ασφαλιστικής, ενώ δυναμικά αναπτύσσεται η INTERAMERIKAN και η Αγροτική Ασφαλιστική».

«Με εντατικούς ρυθμούς συντελείται επίσης η Σ/Σ στο χώρο του τουρισμού και στο χώρο του εμπορίου.

Στον τομέα των **ξενοδοχείων** 20 μεγάλα «ονόματα-φίρμες» (κύρια εφοπλιστικοί οίκοι και πολυεθνικές) ελέγχουν το 32% των μονάδων Α' κατηγορίας και το 35% των κλινών.

Στον τομέα του **εξωτερικού εμπορίου**, οι 10 μεγαλύτερες εξαγωγικές επιχειρήσεις το 1983, είχαν το 35,4% των εξαγωγών (οι 100 πρώτες το 65%) σε σχέση με το 24,7% (και 50,2% αντίστοιχα) το 1977.

Στους βασικότερους τομείς του εμπορίου (εισαγωγικό, εξαγωγικό, χονδρεμπόριο, λιανεμπόριο), έχουν διαμορφωθεί μεγάλα εμπορικά μονοπώλια (τα περισσότερα θυγατρικές βιομηχανικών επιχειρήσεων), που αποκομίζουν υψηλά μονοπωλιακά κέρδη. Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων των 100 πρώτων εμπορικών επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία των ισολογισμών τους, κυμάνθηκε στο 34-46%.

Τέλος, σημαντική είναι η διείσδυση των μονοπωλίων στη σφαίρα της πνευματικής παραγωγής και της κοινωνικής δράσης».

Τα 16 μεγαλύτερα πολυκλαδικά μονοπώλια, σήμερα, είναι τα εξής:

ΟΜΙΛΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ:

Συμμετέχει άμεσα, σε ποσοστό πάνω από 10% σε επτά τράπεζες, σε έξι ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς, σε πέντε ασφαλιστικές εταιρίες, σε εβδομήντα πέντε βιομηχανίες, σε δεκαεπτά εμπορικές και τουριστικές επιχειρήσεις. Μέσα από τις παραπάνω εταιρίες, επεκτείνει την επιρροή της σε πολύ περισσότερες.

ΟΜΙΛΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ::

Συμμετέχει άμεσα, σε ποσοστό πάνω από 10%, σε πέντε τράπεζες, δυο ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς, δυο ασφαλιστικές εταιρίες, σε δεκαεπτά βιομηχανίες και μια τουριστική επιχείρηση. Μέσα από αυτές, ελέγχει έμμεσα πολύ περισσότερες.

ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΒΑ: Συμμετέχει άμεσα, σε ποσοστό πάνω από

10% σε τέσσερις χρηματοπιστωτικές εταιρίες, σε σαράντα πέντε βιομηχανίες και σε τέσσερις εμπορικές και τουριστικές εταιρίες.

ΟΜΙΛΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ:

Συμμετέχει άμεσα, σε ποσοστό πάνω από 10% σε μια ασφαλιστική εταιρία και σε σαράντα τρεις αγροτικές βιομηχανίες.

ΟΜΙΛΟΣ ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗ:

Με επιχειρηματικό κέντρο τη Μότορ Οйл, ελέγχει άμεσα δεκάδες βιομηχανίες, ναυτιλιακές, εμπορικές, ξενοδοχειακές, ποδοσφαιρικές, τεχνικές, εκδοτικές και άλλες εταιρίες. Ο ακριβής αριθμός τους είναι άγνωστος. Γνωστό είναι ότι συνεχώς μεγαλώνει.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΑΓΕΤ -

ΗΡΑΚΛΗΣ: Με επιχειρηματικό κέντρο την τσιμεντοβιομηχανία ΑΓΕΤ Ηρακλής, ελέγχει πάνω από τριάντα πέντε βιομηχανικές, ναυτιλιακές, ασφαλιστικές, εμπορικές και άλλες εταιρίες.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ

ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ: Με επιχειρηματικό κέντρο τις εμπορικές επιχειρήσεις ΝΙΚΗ (Πριζουνίκ Μαρινόπουλος) και ΦΑΜΑΡ (εμπόριο φαρμάκων), ελέγχει πάνω από 15

εμπορικές, βιομηχανικές και παροχής υπηρεσιών εταιρίες.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΠΕΙΡΑΪΚΗΣ -

ΠΑΤΡΑΪΚΗΣ: Με επιχειρηματικό κέντρο τις βιομηχανίες Π-Π, ελέγχει τουλάχιστον 14 επιχειρήσεις, βιομηχανικές, κατασκευαστικές, εμπορικές, ναυτιλιακές, ασφαλιστικές και άλλες.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ

ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ: Με επιχειρηματικό κέντρο τη βιομηχανία ΒΙΟΧΑΛΚΟ, ελέγχει πάνω από εξήντα εταιρίες βιομηχανικές, εμπορικές, τουριστικές και χαρτοφυλακίου.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΙΤΑΝ:

Με επιχειρηματικό κέντρο την τσιμεντοβιομηχανία ΤΙΤΑΝ, ελέγχει πάνω από δεκαεπτά εταιρίες βιομηχανικές, εξόρυξης, κατασκευαστικές,

μηχανοργάνωσης και μια σειρά θυγατρικές εταιρίες τους.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΛΑΤΣΗ:

Με επιχειρηματικό κέντρο την ΠΕΤΡΟΛΑ, ελέγχει δεκάδες επιχειρήσεις (που βρίσκονται, πολλές από αυτές, στο εξωτερικό) στη βιομηχανία, στο εμπόριο, στις κατασκευές, στη ναυτιλία, στον τουρισμό και στις τράπεζες.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ

ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ: Με επιχειρηματικό κέντρο την ΑΕ Χημικών Λιπασμάτων, ελέγχει πάνω από δέκα εταιρίες χημικές, ναυτιλιακές, ασφαλιστικές, μια οινοποιία, μια εριουργία. Έχει αρκετές συμμετοχές σε άλλες, ντόπιες και ξένες εταιρίες.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ

ΣΚΑΛΙΣΤΗΡΗ: Με επιχειρηματικό κέντρο την ΑΕ Μεταλλευτικών Βιομηχανικών και Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων, ελέγχει πάνω από δέκα εταιρίες, στον τομέα του ορυκτού πλούτου κύρια, αλλά και στη ναυτιλία, το εμπόριο,

τις ασφαλιστικές εργασίες κ.ά.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΚΑΡΠΙΔΑ:

Με επιχειρηματικό κέντρο την τεχνική εταιρεία Αρχιρόδον, ελέγχει πάνω από δώδεκα επιχειρήσεις, τεχνικές, ναυτιλιακές, εκδοτικές, μηχανοργάνωσης κλπ.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ

ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ: Με επιχειρηματικό κέντρο την Α. Ε. Βωξίτες Παρνασσού, ελέγχει πάνω από επτά επιχειρήσεις κύρια στον τομέα του ορυκτού πλούτου, αλλά και στη ναυτιλία και το εμπόριο.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ

ΜΠΟΜΠΟΛΑ: Με επιχειρηματικό κέντρο την τεχνική εταιρία ΑΚΤΟΡ, ελέγχει πάνω από δέκα εταιρίες, τεχνικές, τουριστικές, ναυτιλιακές, εξαγωγικές, βιομηχανικές, εκτύπωσης.

Ιδιόμορφα πολυκλαδικά συγκροτήματα έχουν δημιουργήσει και οι μεγάλοι εφοπλιστές. Από τις καθαρά εφοπλιστικές δραστηριότητες έχουν επεκτείνει τη δράση τους και σε άλλους οικονομικούς τομείς, και στο εξωτερικό και στην Ελλάδα. Η πραγματική έκταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του εφοπλιστικού κεφαλαίου είναι σε μεγάλο βαθμό άγνωστη.

ΠΡΟΣΕΛΑΣΤΗΣ

15 ΦΕΒ 1987